



TÜRKİYE CUMHURİYETİ  
YARGITAY BAŞKANLIĞI

# ADLİ YIL AÇIŞ KONUŞMASI (2018 - 2019)

İsmail Rüştü CİRİT Yargıtay Birinci Başkanı

3 Eylül 2018

## GİRİŞ

Saygıdeğer konuklar,  
Değerli meslektaşlarım,  
Kıymetli basın mensupları,

2018-2019 Adli Yıl Açılış Töreninde sizlerle bir arada olmaktan onur ve memnuniyet duyduğumu ifade ediyor, hoş geldiniz diyerek, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Milletimize, tüm insanlığa özgürlük, adalet, insan hakları, demokrasi, barış ve esenlik getirmesi dileğiyle 2018-2019 Adli Yılı'nı açıyorum.

Geçmiş yıllarda kaybettiğimiz hayatlarını adalet, insan hakları ve demokrasiye adayan fedakâr meslektaşlarımızı, hain terör saldırıları sonucunda hayatlarını kaybeden yargı şehitlerimizi, aziz vatanımızı korumak için insanüstü bir gayret ve cesaretle kutsal görevlerini yerine getiren kahraman güvenlik güçlerimizi ve 15 Temmuz 2016 tarihinde gerçekleştirilen alçak darbe teşebbüsünde hayatlarını yitiren demokrasi şehitlerimizi saygı ve rahmet ile anıyorum. Görevlerini hukuka ve Türk Milletine sadakatle yerine getirip, emeklilik ya da diğer sebeplerle aramızdan ayrılan çok kıymetli meslektaşlarımıza bundan sonraki yaşamlarında sağlık ve mutluluklar dileyerek şükranlarımı sunuyorum. Adalet yapmış oldukları üstün hizmet ve katkılar hiçbir zaman unutulmayacaktır.

Kahraman Ordumuzun tarihe altın harflerle yazdığı 30 Ağustos Zafer Bayramını kutluyor, Türkiye Cumhuriyetini kuran ve bizlere emanet eden Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk ve kahraman silah arkadaşları ile aziz şehitlerimizi şükran ve minnet duygularıyla anıyorum.

Bu yıl 150'nci kuruluş yıl dönümünü kutlamanın onur ve coşkusunu yaşayan Yargıtay'ımız, bugün olduğu gibi yarın da Ülkesine fedakârca hizmet etmenin ve toplumun yüksek adalet beklentilerine cevap vermenin haklı gururunu yaşamaktadır. Yargıtay'ın en büyük hazinesi üstün yetenekli, yargı etiği ilkelerine uyan, adil ve fazilet timsali hukukçuların Yargıtay'da görev almasıdır. Bu vesileyle, yüksek adalet

idealleri uğruna gece gündüz demeden büyük bir fedakârlıkla çalışan meslektaşlarıma teşekkürlerimi sunuyorum.

Her adli yılın başlangıcında düzenlenen bu tören, sadece Yargıtay'a özgü bir seremoni olmayıp, Ülkemiz açısından adli yılın açılmasını ifade etmektedir. Bu itibarla, adli yıl açılışları, hem Yargıtay hem de Ülkemizdeki adalet sistemine ilişkin önemli konuların toplumun bilgisine sunulduğu bir etkinliktir. Türkiye'deki yargı faaliyetleri konusunda ön yargısız bir ortam ve kamuda artan güven ve sahiplenme oluşturulması, “Yargıtay’ın İletişim Stratejisinin” temeli olup, şeffaflık ilkesinin de bir gereğidir.

Hepimizin bildiği üzere, yargı yetkisinin asıl sahibi her türlü egemenliğin kaynağı olan Türk Milleti'dir. Hâkimler olarak bizler, Anayasa'nın 9'uncu maddesi uyarınca yüce Türk Milleti adına bu yetkiyi doğrudan kullanıyoruz. Dolayısıyla, Yargıtay Başkanı olarak dördüncü adli yıl açış konuşmasını yaparken, bu süre içerisinde neleri başardığımızı ve neleri başaramadığımızı gerekçeleri ile birlikte açıklamak istiyorum. Zira hâkimler de diğer kamu görevlileri gibi seçildikleri ya da atandıkları görevin gereklerini hangi ölçüde yerine getirdiklerinin hesabını vermek zorundadır. Yargı, sadece yaptıklarının değil, yapamadıklarının hesabını da topluma verebilmelidir. Bu anlayış, son yıllarda adalet sistemine yerleştirmek amacıyla yoğun çaba gösterdiğimiz “şeffaflık” ve “topluma karşı hesap verebilirlik” ilkelerinin bir gereğidir.

Bu sebeple izin verirseniz, adli yıl konuşmasının önemli bir bölümünde Yargıtay yönetimi olarak üstlendiğimiz kamuya ait bu emaneti nasıl kullandığımızı izah etmek istiyorum. “Hesap verebilirlik” bakımından referans alınması gereken kaynakların farklılığı ve göreceliliğinin farkındayım. Bununla birlikte, Yargıtay'ın 2015-2019 Stratejik Planı'nın, oldukça geniş bir yelpazede dış paydaşlarımızın ve iç paydaşlarımızın görüşlerini yansıtan hukuki bir metin niteliğinde olduğunu dikkatlerinize sunmak isterim.

Çağdaş ve demokratik toplumlarda yüksek mahkemeler sadece temyiz edilen dosyalar hakkında karar verilen yerlerden ibaret değildir. Yüksek mahkemelerin aynı zamanda toplumun adalete ilişkin beklentilerinin karşılanması bakımından da açıklık ve duyarlılık göstermeleri gerekir. Yargı sisteminin işleyişinden kaynaklanan pek çok

sorunun düğümlendiği son nokta olan yüksek mahkemeler, aynı zamanda adaletin genel işleyişine ilişkin en doğru ve zengin bilgilere sahip olup, en isabetli gözlemleri yapacak konumdadırlar. Edindikleri bu bilgileri ve yargının genel işleyişine ilişkin çözüm önerilerini tüm adalet aktörleri ve toplumla paylaşarak, adalet politikalarına katkı sağlamalıdırlar. İşte bu sebeple Yargıtay, tarihsel süreç içerisinde yüksek mahkemelerin üstlendikleri ilave rollere uygun olarak adalet sisteminin daha etkin ve verimli çalışması amacıyla da yoğun bir çaba göstermektedir.

## **Saygıdeğer konuklar**

### **TEMA-1: LİYAKAT**

#### **Liyakat Nedir?**

Liyakat, “bir kimsenin kendisine iş verilmeye uygunluk, yaraşırılık durumu” olarak ifade edilmektedir. Liyakatli olmak, bir kişinin yüklendiği işi gerektiği şekilde yapabilecek düzeyde bilgi, beceri ve yeterlilik sahibi olması demektir.

Halkın bir emaneti olan kamu görevi, kamu yetkisi ve kamu kaynakları kullanılarak kamu yararı için yapılır. Bu sebeple kamu görevinin liyakat sahibi kişilere verilmesi ve devlet yönetimindeki kritik rolü ilk çağlardan beri üzerinde önemle durulan bir konu olmuştur. Eflatun’a göre erdemın temeli bilgidir. Eflatun, “Hükümdarlar filozof, filozoflar hükümdar olsaydı, kentlerin yüzü ışırdı.” demiştir. Zira erdem ilkelerinin yaşamsal sığınağı devlettir. Bir toplumda erdem ilkelerinin canlı kalabilmesi için devlet yönetiminin bilgili kişilerin elinde olması gerekir. Aksi halde o toplum kargaşaya sürüklenir.

Liyakat kavramına, öneminden dolayı hadislerde de yer verilmiştir. “Kıyamet ne zaman kopacak?” sorusuna Hz. Peygamber, “İş ehil olmayana verildi mi, kıyameti bekle dur.” buyurmuşlardır. Liyakat bilgiyi gerektirir. Bilginin yerini cehaletin alması ve cehaletin yaygınlaşması halinde gerçekler ters yüz olacağından, toplumların felaketin eşiğine gelmesi kaçınılmazdır.

#### **Kamu Yönetiminde Liyakat**

Osmanlı Devleti'nin yükseliş döneminde ehliyet ve liyakate büyük önem verilmiştir. Özellikle devşirme yöntemi liyakat sisteminin iyi işlemesini sağlamıştır. Bu sistem ile büyük ailelerin veya hatırı sayılır kişilerin kayırılması önlenmiş, bir köylünün çocuğu dahi liyakati sayesinde en üst makamlara kadar yükselebilmiştir. Osmanlı Devleti'ne kamu yöneticisi yetiştiren Enderun Sistemi'nde de kıdem ve liyakata dayalı bir terfi ve atama usulü benimsenmiştir. Kanuni Sultan Süleyman'dan sonra bürokraside liyakat sisteminden yavaş yavaş uzaklaşmaya başlanmış, iltimas ve kayırmacılık yaygınlaşmıştır. Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılmasının en büyük sebeplerinden birisi, liyakat sisteminin bozulmasıdır. Liyakat sistemi işlemeyince adama göre iş, rüşvet ve iltimaslar artmıştır. Memurlar yetkilerini kötüye kullanarak, halka zulmetme noktasına kadar gelmiştir.

Kötüye gidiş konusunda Osmanlı devlet adamları ve padişahları bazı reformlara ihtiyaç olduğunun farkına varmışlardır. Örneğin, III. Selim Döneminde Viyana Büyükelçisi Ebubekir Ratip hazırladığı bir raporda, çağdaş devlet için “disiplinli bir ordu”, “sağlam bir maliye” ve “iyi yetişmiş, eğitilmiş kamu görevlileri” olmak üzere üç hususun önemini vurgulamıştır. 17. Yüzyılda Koçi Bey, devlet idaresinde meydana gelen boşlukları görmüş ve bir felakete doğru gidildiğini Padişah IV. Murat'a ve kardeşi Sultan İbrahim'e birer risale ile sunmuştur. Koçi Bey'in devlet yönetimi ile ilgili tespit ettiği aksaklıklar şunlardır: Yüksek dereceli memurluklara yapılan atamalarda liyakatin dikkate alınmaması, rüşvetin devletin tüm kademelerinde yaygınlaşması, buna mukabil atamaların rüşvet karşılığı yapılması, memurların görevdeki başarılarının göz ardı edilerek, çekememezlik ve kıskançlık sonucu çıkarılan dedikodular ile haksız yere görevden alınmalarıdır. 18.yüzyılda çeşitli yönetim görevleri üstlenerek, idaredeki bozulmalara neden arayan ve çözüm önerilerini devlet adamlarına öğütler şeklinde ifade eden Defterdar Sarı Mehmet Paşa da benzer tespitlerde bulunmuştur. Bu tespitlerden anlaşılacağı üzere, yüzlerce yıl boyunca “işin ehlini işin başına getirmeyi” prensip haline getirmiş olan Osmanlı'da, Devletin menfaatleri yerine kişisel çıkarların ön plana çıkması, sistemde başlayan bozulmalara önlem alınmaması, devletin sonunu getirmiştir.

Cumhuriyet döneminde ise 1924 Anayasası'nın 92. maddesi ile "hukuku siyasiyeyi haiz her Türk ehliyet ve istihkakına göre devlet memuriyetlerinde istihdam olunmak hakkını haizdir." hükmü, liyakat ilkesini düzenlemiştir.

1982 Anayasası'nın 70'inci maddesi, "Her Türk, kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir. Hizmete alınmada, görevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayırım gözetilemez." Bu maddedeki "görevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayırım gözetilemez." ifadesi, kamu hizmetinde çalışacak kişilerin sadece liyakatlerinin dikkate alınması gerektiğini vurgulamaktadır.

Yukarıdaki Anayasal hükümlerin uygulamaya yansıtılması, liyakat ilkesine tam olarak uyulduğunun toplum tarafından da görünür ve bilinir olması, devlete güven duyulması bakımından son derece önemlidir. Bu nedenle, Osmanlı İmparatorluğu'nun yükseliş ve gerileme dönemindeki gelişmelerden ve liyakate ilişkin tespitlerden gerekli derslerin çıkarılarak kamu yönetiminde liyakat ilkesinin tavizsiz şekilde uygulanması devletin geleceği açısından son derece büyük öneme sahiptir. Ehliyet ve liyakata dikkat edildiğinde 21. Yüzyıl Türk yüzyılı, uyulmadığında ise bir felaket olacaktır.

### **Yargı Organı Bakımından Liyakat İlkesi**

Yargılama süreçleri büyük bir özen ve titizlikle yürütülmelidir. Dikkatsizce ve kötü hazırlanan iddianameler, kararlar, dosyalar ya da çalışmalar bir yandan yargılama sürecini geciktirmekte, tarafların zarar görmesine yol açmaktadır. Bu sebeple, hâkim, Cumhuriyet savcısı ve yargı personeli seçiminde, yükselmesinde ve nakillerinde objektif kriterler belirlenerek liyakat ilkesine uygun davranılması büyük önem taşımaktadır.

Büyük Türk Hukukçusu ve Yargıtay'ın ilk başkanı Ahmet Cevdet Paşa'nın Tezakir isimli eserinde belirttiği gibi hâkimler açık ve doğru bir kurala göre yani liyakat esaslarına göre seçildikten sonra azledilemez olmaları işin doğasının bir gereğidir. Osmanlı Devleti'nin yönetim kademesinde görevli kamu görevlilerinin gerekçe gösterilmeden görevden alınmaları söz konusu iken, hâkimlerin bundan müstesna tutularak ve her türlü sıkıntıdan korunmuş ve saygın olmaları gerekir diye ifade etmiştir.

## **Liyakat ve Hesap Verebilirlik**

Liyakat ilkesi ile hesap verebilirlik arasında çok sıkı bir bağlantı bulunmaktadır. Kamu görevlileri bir göreve atandıklarında, o pozisyonun gerektirdiği iş ve görevleri de en iyi biçimde yapıp, yerine getirmeyi taahhüt etmiş sayılırlar. Bu anlamda bir emaneti üstlenmiş ve bu emanetin gereklerini yerine getirip getirmemekle ilgili olarak da hesap verme sorumluluğunun altına girmiş olurlar. Kamuda görev alan tüm yönetici ve çalışanlar üstlendikleri görevi ne derece yerine getirip getirmediği, bunların nedenleri ile ilgili olarak hesap verme yükümlülüğü taşırlar.

Hesap verebilirliğin kamu etiği açısından en önemli yönü, bütün kamu görevlilerinin eylemlerinin sonuçlarından sorumlu olmaları; bu karar ve eylemleri hakkında açıklama yapmaya ve eleştirilmeye istekli davranmalarıdır. Bu amaçla, tüm kamu görevlileri, şeffaflık yoluyla kendilerini kamunun denetimine açmalı, uygun araçları ve mekanizmaları kurup işletilmesini sağlamalıdır. Böylece liyakat ilkesi başta olmak üzere, kamu yönetiminin diğer ilkelerine uygunluk konusunda toplumda bir güven oluşturulabilir. Kurumsal güvenin oluşmasında en önemli unsurlardan biri kurumun başta yönetim kademesi olmak üzere tüm çalışanlarının liyakatli olmasıdır. Özellikle yargıda güven, çok önemli bir değerdir. Mükemmel bir yargı sistemi oluşturulsa dahi, toplum güven duymuyorsa ya da kurumsal olarak güven duygusu sağlanamamışsa, yargı hizmetindeki yüksek kalite amaçlanan etkiyi doğurmakta yetersiz kalır.

### **Saygıdeğer konuklar**

## **TEMA -2: YARGI ETİĞİ VE ADALET**

### **Yargı Etiğinin Evrenselliği**

Yargı etiği ilkeleri, Türk hukuk kültürüne yabancı değildir. Etik ilkelerin en güzel örneklerini, İslam Hukukunda, Osmanlı Devleti'nin kadılık sisteminde ve

Yargıtay'ın ilk Başkanı olarak kabul edilen Ahmet Cevdet Paşa'nın muhteşem eseri Mecelle 'de bulabiliriz.

Yargı etiğinin dürüstlük ve mesleğe yaraşırılık ilkelerinin en kapsamlı kuralları Mecelle'de veciz şekilde düzenlenmiştir. Mecelle'nin 1792'nci maddesinde belirtildiği üzere, “*Hakim; hakim, fehim, müstakim ve emin, mekin, metin olmalıdır.*” Günümüz Türkçesiyle ifade etmek gerekirse, “*Hakim; bilge, anlayışlı, doğru ve güvenilir, saygın, metin olmalıdır.*” Özellikle bilgelik, hâkimde olması gereken en önemli vasıflardan birisidir. Bilge olmayan bir hâkimin, bağımsız ve tarafsızlık gibi en temel yargı etiği ilkelerine uyması da imkânsız hale gelir. Aynı hükümler, Bangalor Yargı Etiği İlkeleri ile Yargıtay Yargı Etiği İlkelerinde de bulunmaktadır.

### **Adalet ve Yargı Etiği**

Tarih boyunca, adil olmayı başarabilen ve güçlü bir adalet sistemi kuran devletlerin uzun ömürlü olması ve yüzyıllarca varlıklarını sürdürebilmeleri tesadüf değildir. Bu sebep ile Yargıtay'ın 150.nci kuruluş yıldönümü etkinliklerinin ana teması “adalet”tir.

Ömer Hayyam'a göre “adalet, kâinatın ruhudur.”

Ali Semerkandi'ye göre, “Yeryüzü ve gökler adalet sayesinde ayakta durur.”

Devletin bekası ile ilgili olarak, “Adalet mülkün temelidir.” sözü, Türkiye'deki tüm adliye salonlarının başköşesinde yer almaktadır.

Hukuk devleti, insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğü ilkelerinin amacına uygun şekilde hayata geçirilebilmesi için erdemli hukukçulara ihtiyacımız vardır. “Kötü kanun yoktur, kötü hâkim vardır.” sözü, hâkimlik mesleğinin adaletin sağlanmasında ne kadar önemli olduğunu vurgulamaktadır. Adil, bağımsız, tarafsız ve dürüst hukukçuların varlığı, hukuk düzeninin ve demokrasinin en önemli teminatlarından biridir. Kendi aklına güvenerek özgürce hareket edebilen, adalet ve vicdanına aykırı hiçbir tutum ve davranış sergilemeyen, bilgiyi ve doğruyu kendine rehber edinen, yüksek karakterli hukukçu nesiller yetiştirmemiz gerekir.



Yakın geçmişte yaşadığımız FETÖ/PDY Terör Örgütü gerçeği, yargının ve yüksek mahkemelerin, topluma karşı şeffaf ve hesap verebilir bir şekilde yapılandırılmasının ne kadar önemli olduğunu da göstermektedir. “Yargı etiği”, “şeffaflık” ve “topluma karşı hesap verebilirlik” ilkeleri, hukuk devletinin ve demokrasinin temel ilkeleridir. İşte bu sebeple mahkemelerin tarihsel süreç içerisinde üstlendikleri yeni rollerin gereğini her zamandakinden daha çok idrak ederek, bu tür hukuk dışı oluşumlara engel olmaları, devletin bekası bakımından kaçınılmaz bir sorumluluktur.

Gelecekte de benzer badirelerin yaşanmaması için geçmişten ders almalıyız. Adalet istiyorsak, adalet için çalışmalıyız. Kaynaklarımızı, enerjimizi ve zamanımızı adaleti güçlendirmek için kullanmalıyız. Emek harcamadığımız, çaba göstermediğimiz, zaman ve kaynak ayırmadığımız bir konuda gelişmemiz mümkün değildir.

### **Yargıtay’ın yargı etiği çalışmaları**

Yargıtay’ın 150’inci yılı etkinliklerinin ana teması olan adaleti, erdem ilkeleri üzerine inşa etmeliyiz. İşte bu noktada “yargı etiği ilkeleri” hâkimlerin, Cumhuriyet savcılarının ve yargı personelinin pusulasıdır. Bangalor Yargı Etiği İlkelerinin önsözünde, “Yargı etiğinde yüksek standartların teşvik ve muhafaza edilmesine yönelik temel sorumluluğun her bir ülkedeki yargı organına ait olduğu” belirtilmiştir. Hâkimler, hem bireysel olarak hem de kolektif olarak yargı etiğini güçlendirmenin ve yüceltmenin sorumluluğunu taşırlar. Etik ilkelerin belirlenmesi, içselleştirilmesi ve her kademedeki üye, hâkim, savcı ve personel tarafından uygulanması yargının sorumluluğudur. Özellikle Yargıtay, en yüksek etik ve dürüstlük standartlarına sahip olmalı, kurum içi şeffaflık ve hesap verebilirliği sağlamalıdır. İşte bu düşüncelerle bir yıl önce uygulamaya başladığımız, “Etik, Şeffaflık ve Güven Projesi” kapsamında “etik, şeffaf ve topluma karşı hesap verebilir bir yargı sistemine” doğru önemli reformlar yapılmış, yurt içinde ve yurt dışında da bunun olumlu yansımaları görülmüştür. Yargıtay üyeleri ve tetkik hâkimleri, Yargıtay Cumhuriyet savcıları ve Yargıtay personelimizin en ileri adalet standartlarını uygulamalarını sağlamak

amacıyla yüksek standartlarda etik ilke ve kurallar belirlenmiştir. Ancak bundan daha da önemli olan husus, etik ilkelerin oluşum sürecinin demokratik, şeffaf, geniş katımlı ve topluma karşı hesap verebilir şekilde gerçekleşmesidir. Bu yönüyle Yargıtay Etik ilkeleri, şu an için karşılaştırmalı hukukta Birleşmiş Milletler ve Avrupa Konseyinin kriterlerine göre en yüksek standartları temsil etmektedir.

### **Yargıtay’ın yargı etiği ilkelerini yaygınlaştırma çalışmaları**

Yargı etiği ilkelerinin yaygınlaştırılması konusunda önemli bir açılım da “Yargıtay Yargı Etiği İlkeleri Hukuk Kliniği” çalışmalarıyla yapılmıştır. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi ile yapılan işbirliği ile başlayan hukuk kliniği çalışmaları, Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi’nde devam etmiştir. Hukuk kliniği çalışmaları kapsamında 600 hukuk fakültesi öğrencisi eğitim almış, 80 hukuk fakültesi öğrencisi de “Yargıtay Etik İlkeleri Hukuk Kliniği Kolaylaştırıcısı” olmaya hak kazanmıştır. Bu öğrencilerin gelecekte de yargı etiği alanında sosyal liderler olarak yetişmeleri ve toplumu bilinçlendirmeleri için eğitim yoluyla desteklenmeleri planlanmış, “Yargıtay Etik İlkeleri Hukuk Kliniği Kolaylaştırıcı Sicili” oluşturulmuştur.

Yargı etiği çalışmalarının en önemli kısmı hiç şüphe yok ki yargı etiği konusunda bilgi birikimi oluşturulması ve Ülkemizdeki etik tartışmaların da bilgiye dayalı olarak yapılmasına katkı sağlanmasıdır. Bu amaçla, başta sempozyum ve çalıştay kitapları olmak üzere, çok sayıda kaynak basılmış, şeffaflık ve topluma karşı hesap verebilirlik bakımından da Yargıtay’ın internet sitesinde kamunun erişimine açılmıştır.

Yüksek yargı da dâhil olmak üzere hâkimlerin mesleki davranışlarına ilişkin kurallarının bulunmaması, geçmişte Avrupa Birliği İlerleme Raporunda eleştiri konusu olmuştu. Yargıtay’ın etik alanında yaptığı bu kapsamlı çalışmalar ile söz konusu eleştiri karşılanmıştır. Nitekim 2017 yılı Avrupa Birliği İlerleme Raporunda, Yargıtay Etik İlkelerine yer verilmiş ve yargı alanında sağlanan bir ilerleme olarak kaydedilmiştir.

Yargı etiğine ilişkin yukarıda kısaca özetlenen çalışmalar, Yargıtay'ın 2015-2019 Stratejik Planında düzenlenmiş ve topluma taahhüt edilmişti. Bu çalışmalarla, topluma karşı hesap verebilirliğin güzel bir örneğini göstermenin huzur ve mutluluğu içerisindeyim.

### **TEMA -3: ŞEFFAFLIK**

Bilindiği üzere şeffaflık, yargı sürecinin temel ögesidir. “Yargıda şeffaflık”, birey ile adalet arasında köprüdür. Biz bu köprüyü çok sağlam bir şekilde ve güvenle kurmalıyız ki bireyler adalete kavuşabilsin! Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) ile geliştirdiğimiz Yargıda Şeffaflığa İlişkin İstanbul Bildirgesi, yargıda şeffaflığın temel ilkelerini belirleyen çok önemli bir kılavuzdur.

Yargıtay bir yandan İstanbul Bildirgesi'nin dünyada ve Ülkemizde tanınırlığını artırmaya çalışırken, diğer yandan da yargıda şeffaflığa ilişkin en güzel örnekleri oluşturmaya çalışmaktadır. 20 Ekim 2017'de Ankara'da; uluslararası uzmanların katılımları ve katkılarıyla İstanbul Bildirgesi Uygulama Tedbirleri Taslağı geliştirilmiştir. Yargıda Şeffaflığa İlişkin 4'üncü yüksek mahkemeler zirvesinin 11-12 Ekim 2018 tarihleri arasında Yargıtay'ın ev sahipliğinde İstanbul'da yapılması planlanmıştır. Bu zirvede İstanbul Bildirgesini daha geniş bir coğrafyaya ve hukuk sistemlerine tanıtmaya imkân bulacağımıza inanıyorum.

Özellikle Yargıda Şeffaflığa ilişkin İstanbul Bildirgesi kapsamında yüksek mahkemelerin, gelişen tarihsel süreç içinde yeni roller üstlendiğini söyleyebiliriz. Yüksek mahkemelerin;

- Halkın yargıya güvenini yükseltmesi,
- Mahkeme kullanıcılarının memnuniyet düzeylerini sürekli olarak ölçmesi,
- Tarafları, yargı süreçleri ve usulleri hakkında bilgilendirmesi,
- Yargı süreçleri konusunda öğrencileri bilgilendirmesi,
- Halka ulaşım programlarını düzenlemesi ve desteklemesi,
- Kurumsal iletişim stratejisi oluşturması,
- Adalet politikalarının oluşumuna aktif katkı sağlaması,

- Tüm kararlarını düzenli bir şekilde yayınlaması, bir zorunluluk haline gelmiştir.

Yargıtay 2015-2019 Stratejik Planında yer alan hedefe uygun olarak tüm Yargıtay kararları iki yıldan beri halkın erişimine açılmıştır. Yargıtay’ın vermiş olduğu hizmetin kalitesinin ölçülmesi amacıyla tüm Türkiye çapında 3.000 civarında avukata Yargıtay Etik, Şeffaflık ve Güven Projesi kapsamında memnuniyet anketi uygulanmıştır. Ayrıca, iş sahiplerinin memnuniyet düzeyinin ölçülmesi amacıyla Yargıtay ön bürosunda özel bir yazılımla bilgisayar ortamında hizmet kalitesinin sürekli olarak denetlenmesi amacıyla çalışmalar sürdürülmektedir.

Günümüzde hâkimlerin, yargının performansını belirleme konusunda bireysel ve kolektif olarak daha fazla sorumluluk almaları gerekmektedir. Konuyla ilgili temel ilkeler ile bu ilkelere ilişkin kılavuzlar İstanbul Bildirgesi ve İstanbul Bildirgesi Uygulama Tedbirlerinde yer almaktadır. Bu ilkelere sıkı sıkıya bağlı kalarak bazı önemli reformları gerçekleştirdik, diğer reformları da projelendirdik. Bu yılın Haziran ayında açılışı yapılan “Yargıtay İş Süreçlerinin Yeniden Yapılandırılması ve Verimlilik Kontrolü Projesi” ile kurum içindeki çalışma yöntemlerini daha etkili hale getireceğiz. Diğer bir projemiz de tamamı Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi fonlarından karşılanan 3.000.000. Euro ‘luk Avrupa Birliği Projesidir. Böylece, şeffaflık ve topluma karşı hesap verebilirlik bakımından Yargıtay’ın sürekli olarak toplumun denetimine açılması için yoğun bir çaba gösteriyoruz.

#### **TEMA-4: HUKUK DEVLETİ VE YARGI BAĞIMSIZLIĞI**

Bilindiği üzere Yargıtay, hukukun ülkede eşit ve tutarlı şekilde uygulanmasını sağlamak ve adli yargı mahkemelerince verilen kararların hukuka uygunluğunu denetlemekle görevli bağımsız bir yüksek mahkemedir. Bu işlevinden dolayı Yargıtay’ın Ülkemizin adalet politikasına kayıtsız kalması düşünülemez. Nitekim, Yargıtay’a halkın duyduğu güven, Türkiye’deki adalet sistemine ilişkin duyulan güvenden bağımsız olarak algılanmamaktadır. Tarihsel gelişim ve kurumsal amaçlar bakımından Yargıtay’ın adalet sisteminin iyi işlemesi için daha aktif davranması ve görüşlerini muhatapları ile paylaşması gerektiği gibi, diğer adalet kurumlarının, kamu

kuruluşlarının ve özellikle üniversitelerin temsilcileri ile birlikte değerlendirmesi de gerekir. Zira hukuk sistemimizin daha da gelişmesi; ancak ve ancak kurumlar arası işbirliği, toplumun adalet bilincinin yükseltilmesi ve sorunların bütünsel olarak değerlendirilmesi ile mümkündür.

Hukukun üstünlüğüne ulaşmak için insanlık çok ağır bedeller ödemiş ve hâlâ ödemektedir. Yaşama hakkı, özel yaşam ve aile hayatının korunması, ifade özgürlüğü, din ve vicdan özgürlüğü, mülkiyet gibi haklara yönelik ihlaller, klasik yöntemlerden farklı şekillerde gerçekleşebilmektedir. Bu noktada, hukuk sisteminin ekonomik, sosyal ve teknolojik gelişmeleri daha yakın ve hızlı bir şekilde takip etmesi, özgürlükler üzerindeki baskıları ortadan kaldıracak formüller üreterek bireylerin hukuki güvenliklerini sağlaması, hürriyet alanlarını koruması gerekir. Hukuk, kurallardan ibaret değildir. Hukuk, adalet ve erdem ilkelerine dayalı bir değerler sistemi olup, bu değerler üzerine inşa edilmelidir.

Türkiye Cumhuriyeti, demokratik, laik, insan haklarına saygılı ve millet egemenliğine dayalı bir hukuk devletidir. Egemenliğin kayıtsız şartsız millete ait olduğu ve egemenliğin hangi esaslara dayalı olarak kullanılacağı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 6'ncı maddesinde açıkça düzenlenmiştir. Hiçbir kimsenin veya organın kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamayacağı aynı maddenin son fıkrasında vurgulanmıştır. "Yargı Yetkisi" başlıklı Anayasa'nın 9'uncu maddesinde de "Yargı yetkisi, Türk Milleti adına bağımsız ve tarafsız mahkemelerce kullanılır." hükmü yer almaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın ilgili hükümleri, demokratik, insan haklarına saygılı ve hukuk devleti ilkesine bağlı tüm çağdaş hukuk sistemlerinde yer aldığı gibi uluslararası hukuk bakımından da çok güçlü bir meşruiyete sahiptir. İnsan hakları, uluslararası toplum bakımından meşru bir ilgi alanı olmakla birlikte, söz konusu ilginin çağın gerektirdiği hukuk değerlerine ve ilkelerine uygun bir şekilde gösterilmesi gerekir. Özellikle, Türk Milleti adına kullanılan asli, hukuki ve mutlak egemenliğin, devlet içinde veya dışında herhangi bir kudrete ya da otoriteye bırakılması, egemenliğin sonu olur. Türk yargısı bu gerçeğin bilincindedir.

Yukarıda yapılan açıklamalar çerçevesinde, bir yabancı devlet vatandaşının tutuklanması ve yargılanmasına ilişkin kararları verecek tek ve mutlak güç, yargı yetkisini Türk Milleti adına kullanan bağımsız ve tarafsız mahkemelerdir. Demokrasi, insan hakları ve hukuk devleti ideallerini yaşatma ve yüceltme iddiasını taşıyan yabancı devletlerin de öncelikle uluslararası hukukça korunan “Türkiye Cumhuriyet Devleti’nin egemenliğine” saygı duyması gerekir. Çağdaş demokrasilerin ve devletler hukukunun en temel ilkelerinden biri olan bu gerçeğin kaba güç kullanılarak ters yüz edilmeye çalışılması, insan haklarının güçlenmesine değil, zayıflamasına neden olur.

### **TEMA-5 KUVVETLER AYRILIĞI**

İnsan haklarının, demokrasinin ve hukuk devletinin en önemli güvencelerinden biri, hiç şüphe yok ki “kuvvetler ayrılığı” ilkesidir. 1789 tarihli Fransız İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirisi'nin 16'ncı maddesi, kuvvetler ayrılığının, anayasal devlet için zorunlu bir unsur olduğunu belirtmektedir. Anayasa, kuvvetleri kullanacak organları ve bunların işlevlerini ortaya koyan yazılı bir belge olmakla birlikte; yönetilenler, yönetenlerin sınırlarını bu belge ile tespit etmekte ve onları kontrol imkânına sahip olmaktadır.

Kuvvetler ayrılığı prensibi, iktidarı kullananları sınırlayarak gücün tek elde toplanmasını engellemekte, erkler arasındaki dengeyi sağlamaktadır. Kuvvetler ayrılığı ilkesi, özünde yargı organının yasama ve yürütme organının müdahalelerine karşı yargı bağımsızlığının korunmasını öngörür. “Yargı bağımsızlığı” tüm çağdaş anayasalarda ya da kanunlarda yer alan temel bir prensip olduğu gibi, ulusal ve uluslararası düzeydeki etik ilkeler arasında da birinci sırada yer alır. Yargının bağımsızlığı Devlet tarafından güvence altına alınmalı ve anayasada veya kanunlarda düzenlenmelidir.

Demokrasi, hukukun üstünlüğü ve yargı bağımsızlığı ile insan hakları, ancak kuvvetler ayrılığı ilkesinin uygulandığı yönetim sistemlerinde gerçek anlamına kavuşabilir. Bu ilke, yasama, yürütme ve yargı erkleri arasındaki ayrımı belirginleştirmesi açısından demokrasinin, yargı bağımsızlığının ve insan haklarının en

önemli teminatıdır. Anayasa değişikliği ile öngörülen Cumhurbaşkanlığı sistemi, kuvvetler ayrılığı ilkesinin uygulanmasını daha önemli bir hale getirmiştir.

## **TEMA-6:TERÖRİZM VE FETÖ/PDY TERÖR ÖRGÜTÜ**

Yaklaşık 40 yıldan beri diğer kamu kuruluşlarının yanı sıra adalet teşkilatına da sızan terör örgütü üyelerinin devlet kurumlarından ayıklanması ve devletin rutin işleyişine dönmesi zorlu ve uzun soluklu bir mücadeleyi gerektirmektedir. Bu anlamda Türk yargısı 15 Temmuz darbe girişimine karşı en etkili ve cesur adımları atarak Yüce Türk Milletinden aldığı kutsal emanetin, sadece ve sadece yüce Türk Milletinin üstün yararına kullanılabileceğini göstermiştir. Ülkemizde geçmişte yaşanan darbelerden farklı olarak Türk hâkim ve Cumhuriyet savcılarını askeri vesayeti meşrulaştırmamış, tam aksine ortak bir hukuk ve demokrasi şuuru ile hareket ederek her türlü egemenliğin kaynağı olan halkının ve Anayasal düzenin yanında yer almıştır.

FETÖ/PDY Terör Örgütü'nün yargıda kendini iyice hissettirdiği son 10 yıllık süreç, hem toplumda hem de yargı mensupları ile yargı personelinde ciddi bir travmaya neden olmuştur. Bu anlamda travmayı sadece vatandaş değil, mesleğine bağlı ve özverili yargı mensupları da yaşamıştır. Aksayan kamu hizmeti, halkın devlete olan güvenini zedelerken, FETÖ/PDY terör örgütü tarafından yürütülen hukuksuzlukların bir kısmının hâkim ve savcılarının hukuku bir silah gibi kullanarak gerçekleştirmesi de toplumun yargıya olan güven algısında sorunlara neden olmuştur. Yargıya duyulan güvenin aşınmasının toplumsal barış ve huzur üzerinde doğurduğu riskler, devletin kurumlarına güvensizlik, uluslararası alanda yaşanan güven ve itibar kayıpları, oldukça zorlu ve titiz bir yenileme sürecini gerektirmektedir.

HSK ve Yüksek yargı üyesi sıfatı taşıyan FETÖ/PDY sanıklarının yargılamasını yapmakla görevli Yargıtay 9. Ceza Dairesine açılan dava sayısı 2017 yılında 106, 2018 yılının ilk 7 ayında ise 65 olup, yargılama süreçleri devam etmektedir. Temyiz incelemesi yapan 16. Ceza Dairesinde ise 1671 adet FETÖ/PDY dosyası derdest olup, 730 adet dosyanın temyiz incelemesi adil yargılanma ilkeleri çerçevesinde tamamlanmıştır.

## **TEMA-7 YENİ YARGITAY BİNASI**

Yargıtay Başkanı olarak seçildiğim günden bu yana, üzerinde önemle durduğum bir konu da Yargıtay'ın mali ve fiziksel imkânlarının yetersizliğidir. Yargıtay'ın idari ve mali yapısının günün ihtiyaçlarına uygun şekilde baştan aşağıya yenilenmesi amacıyla üç yıldan beri yoğun bir çalışma içindeydik. Bu çabaların en önemli ürünü de Yargıtay'ın yeni hizmet binasıdır.

Yargıtay'ın 150'nci kuruluş yıldönümü olan 6 Mart 2018 günü yeni hizmet binamızın temelini atmış olmaktan dolayı son derece memnunum. İki yıl içinde tamamlanması planlanan yeni hizmet binasının Yargıtay'ın fiziksel şartlarından kaynaklanan sorunları kesin şekilde çözeceğine ve bu şekilde Yargıtay'ın hizmet kalitesini ve verimliliğini artıracığına inanıyorum. Bu konudaki ilgi ve duyarlılıkları için başta Sayın Cumhurbaşkanımız olmak üzere proje sürecinde ve gerçekleştirilmesinde desteklerini esirgemeyen herkese teşekkür ediyorum.

## **TEMA-8 YÜKSEK MAHKEMELER ARASINDAKİ EŞİTLİK VE MALİ HAKLAR İLE ÖZLÜK HAKLARI**

Çalışma şartlarındaki zorluklara rağmen, meslektaşlarımızın ve personelimizin yüksek sorumluluk bilinci ve çalışkanlıkları Yargıtay'ın en güçlü yönlerinden birini oluşturmaktadır. Diğer taraftan, Yüksek mahkemeler birbirleriyle aynı seviyede olup, yüksek yargı üyeleri ile yüksek mahkeme personeli arasında özlük hakları bakımından bir ayırım yapılması adalet ve hakkaniyet esaslarına uygun düşmemektedir. Bu sebep ile geçtiğimiz yıl içinde yapılan düzenleme ile yüksek yargı üyeleri arasında sağlık ve tedavi imkânları bakımından mevcut olan adaletsizliğin giderilmesi son derece isabetli olmuştur. Özellikle onursal üyelerimizin karşılaştıkları tedavi süreçlerine ilişkin sorunlar bu şekilde aşılmıştır. Yüksek mahkemeler arasındaki eşitliğin sağlanması konusunda gösterdikleri yüksek hassasiyet ve sağladıkları destekten dolayı Sayın Cumhurbaşkanımıza teşekkür ediyoruz. Yüksek mahkemeler arasındaki eşitliğin sağlanması bakımından gösterilen hassasiyet ve desteğin devam ettirilerek, Yargıtay üyelerinin maaşları ve emekli aylıklarının iyileştirilmesi ile Yargıtay personelinin



özellikle emeklilikteki mağduriyetlerinin önlenmesi amacıyla ek göstergelerinin 3600 olarak düzenlenmesi isabetli olacaktır.

## **TEMA-9: YARGITAY'IN İŞ YÜKÜ**

Hem adli hem de idari yargıda ilk derece mahkemeleri, bölge adliye mahkemeleri ve temyiz mahkemeleri, giderek artan ve ağırlaşan iş yükü altındadır. 31 Ağustos 2018 tarihi itibarıyla Yargıtay hukuk daireleri ile Hukuk Genel Kurulunda toplam 279.188, ceza daireleri ile Ceza Genel Kurulunda 301.527; Cumhuriyet Başsavcılığında 476.626 derdest dosya bulunmaktadır. Genel toplam itibarıyla Ağustos 2018 sonunda Yargıtay'daki derdest dosya sayısı 1.057.341'dir. Derdest dosya sayısının 2016 yılı sonunda 1.438.785, 2017 yılı sonunda ise 1.179.027 olduğu dikkate alındığı bölge adliye mahkemelerinin faaliyete geçmesi ile birlikte iki yıl içerisinde Yargıtay'ın derdest dosya sayısının üçte bir oranında azaldığı anlaşılmaktadır. Geçmiş iş yükü temizlendiğinde, bölge adliye mahkemelerinin faaliyete geçmiş olmasından dolayı, Yargıtay'a gelen dosya sayılarının hukuk davaları bakımında %75, ceza davaları bakımından ise %85 oranında azalması öngörülmektedir.

Yargıtay'ımız hukuk ve ceza daireleri olarak 2015 yılında 938.005, 2016 yılında 655.323, 2017 yılında ise 628.652 karar vermiştir.

Bölge adliye mahkemelerinin faaliyete geçirilmiş olması, Yargıtay'ın iş yükünün azalması ve gerçek fonksiyonu olan içtihat mahkemesi niteliğine kavuşması bakımından Türk yargısı açısından bir kilometre taşıdır. Yukarıda belirttiğim istatistikler bu gerçeği net bir şekilde göstermektedir. Yargıtay bölge adliye mahkemelerinin faaliyete geçmesi sürecine açık ve güçlü destek vermiştir. Ancak bu önemli adım, yargının tüm sorunlarını ve özellikle de iş yükü sorununu çözmeye yetmeyecektir. Zira ülkemizde tüm uyuşmazlıklar ciddi bir sınırlamaya tabi olmaksızın yargıya taşındığından iş yükü ilk derece mahkemeleri ve bölge adliye mahkemelerinin üzerine gelmeye devam edecektir.

Son üç yılda asli görevlerimizden biri olan kanunların ülkemizin her köşesinde yeknesak olarak uygulanmasını ve oluşturacağımız içtihatlarla tüm ülkede hukuk birliğini sağlamak adına mesai arkadaşlarımla beraber yoğun ve özverili bir biçimde 30 içtihadı birleştirme toplantısı yaptık. 13 içtihadı birleştirme kararı alarak daireler arasındaki spesifik konulardaki aykırılıkları giderdik. Bu anlamda yüksek mahkeme olarak ağır iş yükünün getirdiği zorluklara rağmen mevcut işlerin zamanında çıkarılmasının yanında emek ve mesailerinin büyük çoğunluğunu da içtihat ihtilaflarına ayıran sayın başkan ve üyelerimize teşekkürü bir borç biliyorum.

## **TEMA-10: İŞ YÜKÜ SORUNUNUN ÇÖZÜLMESİNE İLİŞKİN ÖNERİLERİMİZ**

### **1)Kamunun taraf olduğu uyuşmazlıklar için çağdaş çözümler bulunmalıdır.**

Yargıtay'daki daire sayısının ve üye sayısının artırılmasının, hatta bölge adliye mahkemelerinin faaliyete geçmesinin iş yükü sorununu geçmişte halledemediği gibi bugün de tam olarak halledemeyeceğini iyi anlamamız gerekmektedir. İş yükü sorunu, hâkim sayısı ve mahkeme sayısı artırılarak da çözülecek bir mesele değildir. İş yükü sorunu, ancak mahkemelere intikal eden uyuşmazlık sayısının azaltılması ile çözülebilir. Yargı sistemimizde adil ve etkin bir filtreleme sistemi kurularak ve bir kısım uyuşmazlıklar yargı sistemi dışında çözümlenerek, iş yükü sorunu yapısal anlamda ele alınmalıdır.

Mevzuattaki düzenlemelerin yetersizliğinin de etkisiyle kamunun inisiyatif almaması sonucunda vatandaş, devletle davalı olmakta, buna bağlı olarak iş yükü de artmaktadır. Kamunun yüzlerce kez haksız çıktığı davaların sonucu dikkate alınmadan aynı uyuşmazlıklar tekrar tekrar mahkemelere intikal etmektedir. Adli yargıdaki davalarının üçte birinin tarafının kamu olduğu bir yargı sisteminde yargının iş yükünün makul seviyeye düşmesi mümkün değildir. Ayrıca, idari davaların tamamının davalısı kamu kuruluşlarıdır. İş süreçlerini uzatan, emek ve mesai kaybına yol açan bu uyuşmazlıkların, mahkemelere intikal etmesi önlenmelidir. Ancak bundan daha da

önemli olan, devlet ile vatandaş arasındaki uyuşmazlıkların devlete olan güveni zayıflatarak, bireylerin refah ve mutluluğunu azaltmasıdır. Devlet, vatandaşı ile olan uyuşmazlıklarını çağdaş usullerle ve barışçı bir şekilde çözmenin yollarını bulmalıdır.

## **2) Alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri geliştirilmelidir.**

Yargıtay Türkiye’de alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin gelişimine çok ciddi destekler sağlamaktadır. Bundan sonra da bilgiye dayalı çözüm önerileri getirerek desteğini sürdürecektir.

Alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin geliştirilmesi, dünyada tanıtılmasına öncülük ettiğimiz yargıda şeffaflığa ilişkin İstanbul Bildirgesi’nin adalete erişimi düzenleyen 3’üncü maddesinde de öngörülmektedir. İstanbul Bildirgesinde ifade edilen “çok kapılı adliye sistemi ”nin Türkiye’de en iyi uygulama örneklerini göstermek istiyoruz. Açıkça ifade etmem gerekir ki Türkiye’nin çok kapılı adliye sistemine geçmesi için yapması gereken işler hiç de az değildir. Adalete erişim ve uyuşmazlıkların çözümü konusunda çağdaş hukuk sistemlerindeki evrensel çözüm yöntemlerini uygulamak zorundayız. Kendimize göre ürettiğimiz yerel gerekçelere sığınarak, evrensel yöntemleri uygulamaktan kaçındığımız sürece, yargıdaki tıkanıklığın daha da ağırlaşacağı düşüncesindeyim.

1 Ocak 2018 tarihinde, arabuluculuk yöntemine başvurmanın iş uyuşmazlıklarında dava şartı haline getirilmesinden sonra, arabuluculuk yoluyla çözülen uyuşmazlık sayısında çok ciddi artışlar olmuştur. Bu durum, arabuluculuğu teşvik edici adalet politikalarının daha da etkinleştirilmesinin, oldukça faydalı olacağını göstermektedir. Adalet Bakanlığı’nın verilerine göre, 2017 yılının ilk 6 ayında işçi ve işveren uyuşmazlığından dolayı açılan dava sayısı 120.000 iken, bu sayı 2018 yılının ilk altı ayında 31.668’e gerilemiştir. Bu yılın ilk sekiz ayında 209.690 iş uyuşmazlığı hakkında arabulucuya başvurulmuş olup, 126.027 uyuşmazlık anlaşma ile sonuçlanmış, 62.870’nde ise taraflar anlaşmamıştır. Belirttiğim istatistikler, alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin ne kadar önemli olduğunu göstermesi bakımından

umut vericidir. Bununla birlikte, arabuluculuk merkezlerinin uygun bir kanuni alt yapıya kavuşturulması ve arabuluculuk hizmetinin kalitesinin artırılması gibi önemli reformların da öncelikle ele alınması faydalı olacaktır. Arabuluculuk konusunda iş uyuşmazlıkları bakımından sağlanan ilerlemenin diğer hukuk uyuşmazlıkları bakımından da gerçekleştirilmesi amacıyla gerekli tedbirlerin alınması zorunludur. Bu bağlamda, 12.10.2017 tarih ve 7036 sayılı Kanunla Arabuluculuk Kanununun 15. maddesinde değişiklik yapılarak, idarenin taraf olduğu iş uyuşmazlıklarının dava şartı arabuluculuk kapsamına alınmasının çok önemli bir gelişme olduğunu vurgulamak istiyorum. 2018 yılının ilk sekiz ayında, dava şartı olmayan arabuluculukta başvuru sayısı 25.714 olup, önemli bir başarı sağlanarak 20.268 uyuşmazlık anlaşma ile sonuçlanmıştır.

2017 yılı verilerine göre, 223.469 ceza uyuşmazlığı uzlaşma ile sonuçlanmış, 55.061 uyuşmazlıkta ise anlaşma sağlanamamıştır. 2018 yılının ilk yedi ayında uzlaşma ile sonuçlanan uyuşmazlık sayısı 108.019, uzlaşılabilen uyuşmazlık sayısı ise 26.667'dir. Dolayısıyla arabuluculuk ve uzlaştırma gibi alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin geliştirilmesi, adalet politikalarının öncelikle hedefi olmalıdır.

### **3) Çok sık yapılan kanun değişiklikleri adli hizmetlerin kalitesinin düşmesine neden olmaktadır.**

Bozma oranlarını artıran bir diğer önemli unsur da sıklıkla yapılan kanun değişiklikleridir. Türk Ceza Kanunu'nda yürürlüğe girmesinden sonra çoğu ilk iki yılda olmak üzere 26 kanun ile toplam 145 maddede değişiklik yapılmıştır. Anayasa Mahkemesinin de 7 maddeye ilişkin iptal kararı vardır. Daha açık bir anlatımla TCK'nın yaklaşık olarak yarısı değişmiştir. Türk yargısı maddi ceza hukukuna ilişkin temel kanun değişikliğinin zorluklarını aradan 10 yıldan fazla süre geçmesine karşın aşamamıştır.

#### **4) Genel eğitim ve hukuk eğitimindeki yetersizlikler, adli hizmetlerin kalitesini olumsuz etkilemektedir.**

Bir hukukçunun insan sevgisi, insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğü değerlerine sıkı sıkıya bağlı kalarak; objektif olması, analitik düşünme ve sorgulama yeteneğinin bulunması, olayları kuşkuyla süzebilmesi gerekir. Bu niteliklerin ise öncelikle temel eğitim aşamasında bireylere kazandırılması bir zorunluluktur. Aksi halde, hukuk eğitimi ne kadar iyi verilirse verilsin, arzulanan ölçüde kaliteli hukukçuların yetişmesi mümkün olmayacaktır. Düşünmeyen, sorgulamayan, araştırmayan ve ezbere dayalı bir temel eğitim üzerine iyi bir hukuk öğretimi inşa etme şansımız maalesef bulunmamaktadır.

Kaliteli bir hukuk sistemi için iyi uygulamacılara ihtiyacımız olduğunu unutmamalıyız. İyi hukukçular yetiştiremezsek, hangi sistemi getirirsek getirelim başarılı sonuçlar elde edemeyeceğimizin farkında olmalıyız.

Hukuk fakültelerinde lisans eğitiminin beş yıl olması, birinci sınıflarda hukuk sosyolojisi, hukuk felsefesi, hukuk tarihi, Türkçe dilbilgisi derslerinin zorunlu olarak okutulmasının adli hizmetlerin kalitesinin artırılması bakımından yararlı olacağını düşünmekteyim. Özellikle yargı etiği derslerinin tüm hukuk öğrencilerine verilmesinin gerekliliğine inanıyorum. Bu konuda Yüksek Öğretim Kurumu'na yaptığımız resmi başvurunun kısa süre içerisinde olumlu şekilde sonuçlanacağını ümit ediyorum.

#### **5)Hâkim ve Cumhuriyet Savcılarının Deneyim Eksiklerinden Kaynaklanan Zorlukların Kontrol Edilmesi Gerekir.**

31 Ağustos tarihi itibarıyla Yargıtay'da görev yapan tetkik hâkimlerinin yarısından fazlası 5 yılın altında meslek kademine sahiptir. Yargıtay, bölge adliye mahkemelerinin kuruluşunu desteklemiş ve bu süreç içerisinde oldukça deneyimli tetkik hâkimlerinin bölge adliye mahkemelerinde görevlendirilmesinden memnuniyet duymuştur. Yargıtay'ın bilgi birikimi, çalışma disiplini, kurum kültürü ile içtihatları bölge adliye mahkemelerinin kuruluşunda çok yararlı olmuştur. Ancak, ilerleyen aşamalarda deneyimli tetkik hâkimlerinin orantısız bir şekilde azalması, Yargıtay'ın çalışma sistemi üzerinde bazı riskler doğurmaya başlamıştır. Tetkik hâkimlerinin

Yargıtay'a atanırken ya da Yargıtay'dan başka bir göreve tayin edilirken Yargıtay Birinci Başkanlık Kurulunun onay veya muvafakatının alınması amacıyla Yargıtay Kanunu'nun 36. maddesinde değişiklik yapılması, Yargıtay tetkik hâkimliğinin niteliğine ilişkin standartların korunması bakımından uygun olacaktır. Ayrıca yine Yargıtay Kanunu'nun 27. maddesinde yer alan Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına yapılacak atamalar ile bu görevlerden başka görevlere yapılan görevlendirmelerde 02.12.2014 tarihinden önceki kanunda yer alan Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının görüşünün alınmasına yeniden geçilmesi büyük önem arz etmektedir.

## **TEMA-11. YARGININ VE YARGITAY'IN GELECEĞİ**

Konuşmamın son bölümünde “Nasıl bir yargı ve nasıl bir Yargıtay olmalı?” sorusuna cevap ararken birkaç önemli hususu vurgulama ihtiyacı duyuyorum.

Hepimizin bildiği üzere, mahkemelere ve adalet kurumlarına ülkemizde duyulan güven arzulanan seviyede değildir. Dönemsel olmayan bu durumun düzeltilmesi için yargı organlarının yapısal bir anlayış değişikliğine gitmesi kaçınılmazdır. Adalet sistemi “etik”, “şeffaflık” ve “topluma karşı hesap verebilirlik” olmak üzere üç sütun üzerine kurulmalıdır. Yargı etiği ilkelerinin sadece belirlenmesi ve uygulanması yeterli değildir. Aynı zamanda yargı etiği ilkelerinin uygulandığının toplumda açıkça görünür ve bilinir olması da sağlanmalıdır.

Mahkemeler açısından da şeffaflık, sadece davanın taraflarına ve avukatlara duruşma salonunda oturacak yer göstermek demek değildir. Özellikle yüksek mahkemeler olarak, bilişim teknolojileri yoluyla temyiz incelemesinin tüm aşamalarının iş sahipleri tarafından izlenmesine imkân sağlamalıyız. Bu amaçla “Yargıtay İş Süreçlerinin Yeniden Yapılandırılması Ve Verimlilik Kontrolü” projesi kapsamında, kanun yolu incelemelerinin tüm aşamalarına standartlar getirilerek, bu standartlara uygunluğun ilgili daire başkanları tarafından rahatlıkla takip etmeleri sağlanacaktır.

Yargının geleceğini düşünürken, hiç aklımızdan çıkarmamamız gereken bir gerçeği dikkatlerinize sunmakta büyük fayda görüyorum. Mahkemelere ve adli makamlara intikal eden dosya sayısı azaltılmadan adalet hizmetinde arzulanan yüksek

kalite ve memnuniyet düzeyine ulaşmak mümkün değildir. 2017 yılında Cumhuriyet Başsavcılıklarına gelen yeni dosya sayısı 4.212.831, ceza mahkemelerine açılan dava sayısı 1.421.877, hukuk mahkemelerine açılan dava sayısı ise 1.962.485'tir. Her yıl sisteme bu kadar yeni dosya girerken, adalet sisteminin etkin ve verimli olmasını beklemek gerçekçi değildir. Bölge adliye mahkemelerinin faaliyete geçmesi, hâkim ve mahkeme sayısının artırılması gibi yöntemler sorunlarımızı tam olarak çözmeye yetmeyecek, bilakis, başta adalet hizmetlerinin kalitesinin düşüklüğü olmak üzere yeni sorunlara da neden olabilecektir. Bu sebeple, alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerini geliştirmek için yoğun bir çaba göstermeliyiz. Alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri sadece "arabuluculuk" ve "uzlaştırma" ile sınırlandırılmamalıdır. Ticari uyuşmazlıkları adli makamlara intikal etmeden tahkim suretiyle çözmek amacıyla çalışmalıyız. Karşılaştırmalı hukukta tahkim başta olmak üzere başarıyla uygulanan alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin sayısı 10'a yakındır. Bu şekilde hukuk uyuşmazlıklarının en az yarısının alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri ile sonuçlandırılması temel hedefimiz olmalıdır. Ceza uyuşmazlıklarında ise daha cesaretli adımlar atmalıyız.

Gelecekte dosya sayısının makul seviyelere inmesi ve bölge adliye mahkemelerinin güçlenmesi ile birlikte Yargıtay'ın tam bir içtihat mahkemesi haline gelmesi beklenmektedir. Yargıtay'ın asıl işlevi, hukukun ülkede eşit şekilde uygulanmasını sağlamak, hukuki öngörülebilirliği ve istikrarı koruyarak bireylerin hukuki güvenliğini garanti etmektir. Özellikle içtihat tutarlılığının sağlanması bakımından Yargıtay'a büyük bir sorumluluk düşmektedir.

### **Sonuç ve Teşekkür**

**Kıymetli konuklar, saygı değer meslektaşlarım ve değerli basın mensupları;**

Beni dinleme nezaketini göstermenizden dolayı yurt içinden ve yurt dışından gelen yüksek mahkeme başkanları ile temsilcilerine ve değerli konuklarımıza teşekkür ediyorum.